

JONAS BILIŪNAS

Brisiaus galas

wolnelektury.pl

FUNDACJA
nowoczesna
Polska

JONAS BILIŪNAS

ĮVAIRŪS APSAKYMĖLIAI

Brisiaus galas

Šaly dienadaržio durų ant didžiulės spalių krūvos guli senas Brisius — žilas, apžabalęs¹. Matyti, jisai dar mato, bet tik kaip per dūmus ir savo žmogaus labai dažnai nebepažįsta. Sunki senatvė ir jam: visų užmirštas, apleistas. Patsai gerai jaučia, kad mažai kam bereikalingas. Bet, kiek galėdamas, rūpinas dar būti naudingas. Nors nebeprigirdi, o sunkios blakstienos amžinai merkia jo traškanotas akis, tačiau vaiko nuo savęs snaudulį ir klausos. Beklausydamas apsnūsta... Ir girdi per miegą. Šlama netoli, tartum eina kas svetimas... Sunkiai kelias senas Brisius iš guolio ir loja užkimusiu mieguistu balsu.

A tu, žabali, ar nenustosi!... Savo žmogaus nemato — girdi jisai pažįstamą balsą.

Susigėdęs šiepia bedantį snukį, inkščia² gailiai, tartum atsiprašydamas, ir paspaudęs uodegą vėl susiriečia guoly...

Jau nebe kartą Brisiu pajautos apgauna, jam gėdą padaro. Dažnai troboj, viduasly gulėdamas, sapnuoja jisai vagį ar vilką, kuriuos jaunas būdamas kadai vijo, ir jam pradeda regėtis, kad tie priešininkai vėl dabar tyko: kelia jisai tada savo seną galvą nuo kojų ir, tartum ko išsigandęs, netikėtai suloja: am! am!

Ir netikėtai, vagies vietoj, girdi tik iš visų pusių iškalbinėjimo balsus: „A tai, žilis! Visai iškvaišo”.

Nebežinodamas, kur dėtis iš gėdos, kelias jisai iš viduaslio ir paspaudęs uodegą lenda pasaulin³.

Kur velkies eik oran⁴! — šaukia ant jo.

Ir Brisius, nuliūdęs, dūlina⁵ pro duris.

Dabar jisai bijo trobon ir beeiti. Verčiau jau ant spalių⁶ gulėti: vis mažiau kitiems po kojom maišyties. Teisybė, troboj labai gera, pastalėj gulėti šilta. Bet kaulų graužti vistiek jau nebegali, o nuo musių ir tenai sunku senam apsiginti. Ir čenai, jo senatvės pasigailėję, atneša jam kartais kruopų geldelėję palakti; o ne — tai išalkęs eina pašalėmis tokio maisto ieškotų, į kurį seniau ir žiūrėt nežiūrėjo. Taip ir skursta senatvėj...

O juk buvo jaunas ir jisai, stiprus ir visų branginamas. Tada apsigint nuo žmonių negalėjo. Su juo vaikai žaidė, jį račiukus įsikinkę važinėjo: nepyko ant jų Brisius, kad ir kartais visai bereikalo jam skaudžiai suduodavo — žinojo, kad mažas ir silpnas ir mažas dar teišmano. Jį troboj kiekvienas į save šaukė ir duona penėjo, medžioti su savim vedės. Užstovas⁷ ir varškės jam negailėjo, bet tik nuo jo namo nebėgtų, galvijus dabotų. O kiek da, jau senas būdamas, juokų piemenims pridarydavo! Užmes jie, būdavo, ant Brisiaus galvos čerkasėlį ir turi, o vienam pasislėpti liepia; paskum paleidžia Brisiu ieškoti. Ir visados surasdavo, nors tasai už pusvarsčio, aukščiausioj eglės viršūnėj būtų pasislėpęs. Susekdavo jo pėdsakas, apuostydavo medį ir, pakėlęs aukštyn snukį, imdavo loti. Neidavo, kolai tasai nenulips. Pamatęs nulipantį, nesitverdavo iš džiaugsmo, šokinėdavo inkšdamas aplinkui ir, sugrįžęs į piemenis, iškišęs liežuvį žiūrėdavo tai į juos, tai

Vargšas, Senas šuo

Šuo, Senatvė

Šuo, Jaunystė

¹apžabalęs — netekęs regėjimo, apakęs. [przypis edytorski]

²inkščia — tyliai cypi. [przypis edytorski]

³pasuolin — po suolu. [przypis edytorski]

⁴oran — laukan, į lauką. [przypis edytorski]

⁵dūlinti — pamažu eiti. [przypis edytorski]

⁶spalis — minant atsiskiriantis nuo pluošto linų sumedėjusio stiebo šapelis. [przypis edytorski]

⁷Užstovas — vyresnysis piemuos, kerdžius. [przypis edytorski]

į krepšelius: žinojo, kad iš tenai būtina gaus mėsos kruopelę ar duonos plutelę. Tačiau ir piemenys jį užmiršo...

Guli senas Brisius ant spalių ir sapnuoja. Mato jisai per miegą antis, kurias jo šeimninkas šaudo, o jisai iš vandens neša. Ir taip tų ančių daug, tokios jos riebios! Pramerkia Brisius akis ir saldžiai žiovauja, jas atsimindamas. Bet kaip gi jisai stebisi, iš tiesų priešais savo šeimninką su šaudykle už pečių pamatęs. Savo akim nenori tikėti: turbūt ir jį sapnuoja...

Bet aiškiai girdi, kaip tasai šaukia: „Sa, Brisiau, sa!”

Tai turbūt iš jo, seno, juokias? Kam?

— Sa, Brisiau, sa! — vadina šeimninkas.

Brisius šiepia snuki, tartum norėdamas šyptelėti, bet tik kažin kaip gailiai inkščia...

— Sa, Brisiau, sa!...

Jisai nenorom atsikelia nuo spalių ir seka paskum, ne taip, kaip pirma — jaunas ir linksmas — bet paspaudęs uodegą ir nuliūdęs, kaip koksai kaltininkas.

Šeimninkas eina už klojimo laukan ir atsigręždamas vis šaukia: „sa, Brisiau, sa!”

Pamiškėj sustoja. Brisius inkščia bailiai ir žiūri į žmogų, tartum klaupdamas, kam čenai jį atavedė. Mato, kaip tasai nusiima nuo pečių šaudyklę, atsitolina nuo jo keletu žinksnių ir pradeda į jį taikinti⁸...

Negali būti?! Brisius netiki. Tai tik pasijuokti į iš jo nori. Bet kam taip baisiai iš seno juoktis? Kam? Juk jisai nekaltas.. Brisius nori pasigerinti, , sumojuoti nodega, bet iš bailės tupiasi ant paskutinių kojų ir per jo snukį riedą gailios karčios ašaros...

Staiga ugnis ir bausis trenksmas — ir jisai griūva, sopulio pervertas. Pramerkęs akis tik spėja pamatyti, kaip nuo jo tekinom bėga žmogus, turėdamas rankoj šaudyklę...

Gal ir suprato Brisius, kodėl tasai žmogus jį užmušė; tik nebegalėjo suprasti, kodėl tekinom nuo jo pabėgo; juk jisai, mirdamas, tik kojas norėjo jam paskutinį kartą palaižyti...

Kaunas — Kačergynė

J. B-nas

2b. VIII 1906

Šeimninkas, Šuo, Pamiškė

Pamiškė, Šuo, Taikinyš

Šeimninkas, Šuo, Šūvis

⁸taikinti — taikyti. [przypis edytorski]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/biliunas-brisiaus-galas>

Tekst opracowany na podstawie: Jonas Biliūnas, współprac. Otto von Mauderode, [vairūs apsakymėliai, [Vilnius], „Aušros” išleidimas, [1906].

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja parengta įgyvendinant projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiau pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūrą, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Marta Niedziałkowska, Monika Bogdziewicz, Otto von Mauderode.

Okladka na podstawie: Ctd 2005@Flickr, CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Pomóż uwolnić konkretną książkę, wspierając **zbiórkę na stronie wolnelektury.pl**.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.